

VI. hrvatski kongres o debljini

Hrvatsko društvo za debljinu HLZ-a, u mandatu novog vodstva na čelu s predsjednikom društva prof. dr. sc. Davorom Štimcem, organiziralo je 6. hrvatski kongres o debljini s međunarodnim sudjelovanjem. Skup je održan u Šibeniku od 9. do 11. svibnja 2014. pod visokim pokroviteljstvom Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta i Akademije medicinskih znanosti Hrvatske. Suorganizatori su bili Hrvatsko društvo za internu medicinu, Hrvatsko društvo za aterosklerozu, Hrvatsko endokrinološko društvo, Koordinacija hrvatske obiteljske medicine, Hrvatsko društvo obiteljskih doktora, Hrvatsko društvo za pedijatrijsku endokrinologiju i dijabetologiju, Hrvatsko društvo za školsku medicinu te Hrvatsko društvo za poboljšanje kvalitete zdravstvene zaštite. Kao jedini medicinski skup u Hrvatskoj koji se specijalizirano bavi debljinom, kongres je privukao više od 200 sudionika raznih specijalnosti koji se svakodnevno u svojem radu susreću s problemom debljine, od internista, endokrinologa, gastroenterologa, kardiologa i nefrologa, do radiologa, kirurga, liječnika obiteljske medicine, pedijatarata, psihijatarata, psihologa, nutricionista i farmaceuta.

Multidisciplinarni pristup

Radni dio stručnog sastanka trajao je tri dana. Osnovni koncept temeljio se na multidisciplinarnom pristupu problemu debljine. Predavanja su bila podijeljena u cjeline koje su obuhvatile sve najzanimljivije teme kada je u pitanju debljina. Održano je ukupno pet plenarnih i 31 pozvano predavanje, od kojih su dio prezentirali eminentni stručnjaci iz inozemstva.

Skup je otvorio član Izvršnog odbora Europskog društva za debljinu (EASO – *European Association for the Study of Obesity*), te ujedno predsjednik EASO *Obesity Management Task Force*, prof. Volcan Demirhan Yumuk naglasivši da je debljina jedan od vodećih javnozdravstvenih, kliničkih i znanstvenih izazova u Europi. U uvodnom predavanju predsjednik

Šesti hrvatski kongres o debljini s međunarodnim sudjelovanjem održan je u Šibeniku pod visokim pokroviteljstvom Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta i Akademije medicinskih znanosti Hrvatske. Riječ je o jedinom medicinskom skupu u Hrvatskoj koji se specijalizirano bavi problematikom debljine. Na skupu je bilo oko 200 sudionika, subspecijalista i specijalista različitih grana medicinske struke koji su iznijeli najnovije spoznaje vezane uz debljinu temeljene na multidisciplinarnom pristupu liječenju. Kongres će zasigurno ostati zapamćen po tome što su prvi put organizirana stručno vođena jutarnja vježbanja i rekreacijske šetnje s demonstracijom vježbi razgibavanja. S obzirom na tematiku, odaziv predavača, broj poster–prezentacija te posjećenost, nema razloga sumnjati da će za dvije godine ponovno biti organiziran zapažen skup.

Hrvatskog društva za debljinu prof. dr. sc. Davor Štimac (KBC Rijeka) iznio je podatak da je Hrvatska s 20% debelog stanovništva postala jedna od zemalja s najdebljom populacijom u Europi. Taj više nego zabrinjavajući podatak ima goleme implikacije na čitav zdravstveni sustav i društvo u cjelini. Upravo stoga što problem debljine prerasta iz medicinskog u općedruštveni problem, i sam pristup debljini mora se mijenjati i iz zatvorenih medicinskih krugova širiti prema milijunskoj populaciji prekomjerno teških i debelih. Integriranim i multidisciplinarnim pristupom može se znatno lakše podizati svijest o problemu debljine: valja pružati potporu javnozdravstvenim akcijama, promoviranju zdravog načina života te poticanju nacionalnih programa u tom području.

Plenarna predavanja gostiju predavača

Prvog dana kongresa zapažena su bila plenarna predavanja gostujućih predavača. Prof. Volcan Demirhan Yumuk iz Turske istaknuo je debljinu kao prioritetni cilj javnozdravstvenog, političkog i znanstvenog djelovanja u Europi.

Dr. sc. Tim Vanuytsel iz Belgije govorio je o ulozi gastrointestinalnih hormona u patofiziologiji debljine. Posebno se osvrnuo na značajke grelina, hormona sitosti koji nastaje u želucu. Koncentracija grelina raste prije obroka i smanjuje se nakon unosa hrane, što ukazuje na njegovu značajnu ulogu u započinjanju hra-

njenja. Grelina stoga ima važnu ulogu u regulaciji homeostaze energije u organizmu. Čini se da u pretilih osoba izostaje postprandijalno smanjenje koncentracije grelina, što pridonosi pojačanom energetske unosu i posljedično debljanju. Postoje dokazi o ulozi grelina u procesu doživljavanja hrane kao nagrade i/ili ugođe.

Prof. Riccardo Dalle Grave iz Italije iznio je najnovija saznanja o kognitivno–bihevioralnom pristupu debljini s naglaskom na mehanizme usvajanja i trajnog održavanja stila života povezanog s uravnoteženom prehranom i redovitim tjelesnom aktivnosti.

O paradoksu pretilosti tijekom starenja govorila je prof. dr. sc. Željka Crnčević Orlić. Studije su pokazale poremećaj ravnoteže gladi i sitosti u starijih osoba. Sitost se u starijih javlja ranije tijekom jela. U starijih je osoba pretilost povezana s povećanim rizikom od kardiovaskularnih bolesti, ali istovremeno i smanjenim mortalitetom od tih bolesti. Starenjem raste sadržaj masnih zaliha i smanjuje se mišićna masa. Većina masne mase nalazi se intraabdominalno, u području jetre i intramuskularno. U starijih debljanjem dolazi do gubitka mišićne mase, pa čak i do pojave sarkopenije.

Uloga gena, imunološkog i središnjeg živčanog sustava u regulaciji tjelesne težine

Središnje teme jutarnjeg programa drugog dana skupa bile su genetska podloga debljine, utjecaj središnjega

Predsjednik Hrvatskog društva za debljinu HLZ-a prof. dr. sc. Davor Štimac iznio je podatak da je Hrvatska s 20% debelog stanovništva postala jedna od zemalja s najdebljom populacijom u Europi

Prof. Riccardo Dalle Grave iz Italije iznio je najnovija saznanja o kognitivno-bihevioralnom pristupu debljini s naglaskom na mehanizme usvajanja i trajnog održavanja stila života povezanog s uravnoteženom prehranom i tjelesnom aktivnosti

Jutarnjim vježbanjima i rekreacijskim šetnjama s demonstracijom vježbi razgibanja željela se poslati jasna poruka kako valja mijenjati navike i na taj način se boriti protiv epidemije debljine

živčanog sustava na kontrolu hranjenja, biologija masnog tkiva te psihološki aspekti pretilosti.

U izlaganju prim. dr. sc. Joze Jelčića iz KBC-a Zagreb bilo je govora o koevoluciji gena i kulture u regulaciji tjelesne težine. Tom se temom u posljednjih nekoliko desetljeća bavi sve više znanstvenika; naime, uočena je nemogućnost potpunog objašnjenja ljudske evolucije samo interakcijom gena i prirode. Svjedoci smo intenzivnih promjena civilizacije te se nameće pitanje kolika je mogućnost genetske prilagodbe ljudske vrste tim brzim promjenama.

Najnovija saznanja o ulozi središnjega živčanog sustava u regulaciji unosa hrane iznijela je Ivana Dellale (*Boston University School of Medicine*). Leptin djeluje kao signal sitosti tijekom stanja energetskog obilja. Koncentracija leptina raste eksponencijalno s količinom masnog tkiva, no istovremeno u debelih osoba njegov učinak izostaje zbog razvoja rezistencije na nivou receptora u hipotalamusu.

Prof. dr. sc. Bojan Polić s Medicinskog fakulteta u Rijeci iznio je rezultate vlastitih istraživanja o specifičnoj populaciji NK stanica koje predstavljaju ključnu vezu između debljinom induciranog stresa u visceralnom masnom tkivu i aktivacije makrofaga povezane s nastankom inzulinske rezistencije.

Prof. dr. sc. Veljko Đorđević (KBC Zagreb) pokazao je rezultate kognitivno-bihevioralnog modela rada svoje grupe od 15 polaznika. Promjene u ponašanju, kao i promjene prehrambenih navika preti-

lim osobama vraćaju osjećaj kontrole nad svojom tjelesnom težinom i zdravljem, a promjene na kognitivnom planu osiguravaju dugotrajnost postignutog efekta.

Paralelni blok jutarnjih predavanja bio je posvećen raspravi o učestalosti, specifičnostima i liječenju debljine u dječjoj, predškolskoj i školskoj dobi. Prof. Veselin Škrabić (KBC Split) istaknuo je da u Hrvatskoj nema nacionalnih istraživanja o prevalenciji debljine u djece, no smatra se da je debljina i u mlađim dobnim skupinama u stalnom porastu. Mogućnosti zaustavljanja epidemije debljine u djece temelji se na otklanjanju preventabilnih čimbenika rizika i dosad dokazano uspješnim intervencijama, zaključak je izlaganja prof. dr. sc. Vesne Jureša iz Škole narodnog zdravlja „Andrija Štampar“.

Povezanost prehrane i debljine sa šećernom bolesti tip 2

Usljedio je niz tema vezanih uz osobitosti masnog tkiva, odnos debljine i dijabetesa, obrasce prehrane u Hrvatskoj te farmakoterapiji debljine.

Denzitometrija masnog tkiva je bila tema predavanja prof. dr. sc. Kristine Potočki (KBC Zagreb). Radi se o odličnoj metodi koja s malom dozom zračenja daje velik broj kvalitetnih podataka, a s antropometrijskim mjerama pruža dobru procjenu visceralne masti.

O odnosu debljine i dijabetesa govorila je prof. dr. sc. Ivana Pavlič Renar (KBC Zagreb). Veza debljine i dijabetesa je vrlo kompleksna: podrijetlo im je često zajedničko, najmanje dvije trećine osoba s tipom

2 šećerne bolesti je debelo, a ima naznaka da debljina može ubrzati i razvoj tipa 1 dijabetesa. Mijenjanje tjelesne težine jedan je od bitnih parametara koje treba pratiti u osoba sa šećernom bolešću. Voljni gubitak težine je znak dosljednog provođenja temeljnog liječenja, dok spontani gubitak ukazuje na dekompenzaciju bolesti, najčešće potrebu za liječenjem inzulinom. Pri odabiru terapije utjecaj lijekova na težinu je važan čimbenik.

Dr. sc. Maja Baretić (KBC Zagreb) održala je predavanje o obrascima prehrane u različitim regijama naše domovine. Hrvatska je zemlja s velikom zemljopisnom raznolikošću i turbulentnom poviješću, što je uz moderne nutritivne trendove utjecalo i na pojavu mnoštva različitih prehrambenih načina ponašanja. Prisutni su i sjevernjački i južnjački obrasci prehrane isprepleteni s modernim utjecajima, pa se nerijetko na stolu u isto vrijeme nalazi mediteransko glavno jelo i orijentalni desert. Najveća prevalencija loših prehrambenih navika nalazi se u stanovništvu istočne i središnje Hrvatske, dok priobalna regija i Zagreb imaju značajno manje loših obrazaca prehrane.

Dr. sc. Sanja Klobučar Majanović (KBC Rijeka) izlaganjem je obuhvatila farmakoterapiju debljine, s naglaskom da je u Europi još uvijek orlistat jedini lijek registriran za liječenje debljine, dok je u SAD-u FDA nedavno odobrila primjenu lorkaserina i kombinaciju fentermin/topiramata. Farmakološke intervencije koje moduliraju signalne putove koji povezuju probavni sustav i

mozak predstavljaju terapijsku opciju za pretila dijabetičare, a u skoroj budućnosti možda i za osobe s prekomjernom težinom koje nemaju šećernu bolest.

Utjecaj debljine na kardiovaskularni sustav i bubrežne bolesti

U poslijepodnevnom dijelu programa govorilo se o učincima debljine na kardiovaskularni sustav i bubrege, te debljini kao riziku za nastanak malignih bolesti.

Prof. dr. sc. Alen Ružić (KBC Rijeka) pokazao je rezultate istraživanja o učinku debljine na kardiovaskularni sustav, ukazao na njene negativne utjecaje na strukturu te sistoličku i diastoličku funkciju lijeve klijetke. Debljina značajno povećava vjerojatnost nastupa velikoga kardiovaskularnog ili cerebrovaskularnog incidenta u predstojećem desetogodišnjem razdoblju. Zbog iznimnog utjecaja na razvoj bolesti i klinički tijek, liječenje debljine je neodvojiv dio suvremene primarne i sekundarne kardiovaskularne prevencije te svakodnevnoga rutinskog kardiološkog rada.

O važnosti masne infiltracije miokarda govorila je doc. dr. sc. Kristina Selthofer-Relatić (KBC Osijek) koja je istaknula da izmijenjeni miokard predstavlja povećani rizik za rupturu mišića u akutnom infarktu miokarda, veći rizik benignih i malignih aritmija, odnosno nagle srčane smrti, rizik maligne transformacije, razvoj aterosklerotske bolesti koronarnih arterija te razvoj različitih oblika kardiomiopatije.

Prof. dr. sc. Sanjin Rački (KBC Rijeka) naglasio je da je u pretilih osoba dokazana povećana glomerularna filtracija, povećana učestalost glomeruloskleroze i incidencija trećeg stadija kroničnog bubrežnog zatajenja. Nakon početka liječenja dijalizom, u pretilih osoba opažen je brži gubitak preostale funkcije bubrega.

U sklopu kongresa održane su dvije radionice. Prof. dr. sc. Veljko Đorđević (KBC Zagreb) u svojoj je radionici prikazao višegodišnje iskustvo u radu s grupama pretilih osoba. Uz terapeute, u radu radionice sudjelovali su i članovi grupe pre-

Prof. Volkan Demirhan Yumuk iz Turske istaknuo je debljinu kao prioritetni cilj javnozdravstvenog, političkog i znanstvenog djelovanja u Europi

tilih osoba kako bi dali svoj osvrt na segmente rada i korisnost pristupa. Tema druge radionice pod vodstvom prof. dr. sc. Alessandre Pokrajac Bulian (Filozofski fakultet Rijeka) i prof. dr. sc. Alena Ružića (KBC Rijeka) bila je multidisciplinarni pristup tretmanu debljine koji ističe važnost zajedničkog rada liječnika i psihologa. Pristup nazvan „Škola mršavljenja“ uključuje dva dijela: edukaciju o pravilnoj i uravnoteženoj prehrani, te prevladavanje psiholoških prepreka i usvajanje učinkovitih ponašanja u kontroli težine.

Endoskopsko i kirurško liječenje debljine

Radni dio kongresa zaključen je temama o endoskopskom i kirurškom liječenju debljine.

U potrazi za novim vrstama liječenja endoskopska terapija je iznikla kao učinkovita podrška konzervativnom liječenju. Pregled endoskopskih mogućnosti liječenja debljine iznio je prof. dr. sc. Davor Štimac. Moderne endoskopske metode dijele se na dvije podskupine: metode endoskopske restrikcije želuca i endoskopske malapsorpcijske metode. U prvu podskupinu pripadaju metoda intragastričnog balona, endoluminalna vertikalna gastroplastika, transoralna gastroplastika (TOGA) i transoralni restriktivni implantacijski sustav (TERIS), dok u potonju pripada duodeno-jejunalna premosnica. Među navedenim metodama, metoda intragastričnog balona je najbolje opisana. Metoda je sigurna, s rijetkim nuspojavama, ali kratkotrajnom učinkovitošću.

O kirurškom liječenju debljine

Prof. dr. sc. Veljko Đorđević vodio je radionicu „Kognitivno-bihevioralni model liječenja debljine“ te prikazao svoje višegodišnje iskustvo u radu s grupama pretilih osoba

govorili su prof. dr. sc. Miroslav Bekavac-Bešlin (KBC „Sestre milosrdnice“), prof. dr. sc. Miroslav Ilić (Klinika za torakalnu kirurgiju, Sremska Kamenica) i doc. dr. sc. Fuad Pašić iz Tuzle, koji su istaknuli da je barijatrijska kirurgija izuzetno učinkovita metoda liječenja debljine. Uključuje zahvate restrikcije, malapsorpcije i kombinacije navedenih metoda. Stavili su naglasak na personalizirani pristup pacijentu i adekvatan multidisciplinarni tim koji kirurg mora imati da bi mogao dizajnirati optimalan kirurški zahvat.

Kongres je završen rekreacijskom šetnjom i dijetalnim obrokom, a na koncu skupa proglašeni su laureati u kategoriji najboljih radova mladih istraživača. Prva nagrada pripala je Daliboru Divkoviću (KBC Osijek), druga Ivani Mikolašević (KBC-a Rijeka), dok je treću osvojila Ana Višnjic (Medicinski fakultet Zagreb).

Kongres je bio intrigantan i provokativan, a osim predavanja i radionica ponudio je i za naše prilike novi koncept pristupa rješavanju problema debljine. Sudionici su u satima prije početka predavanja imali programe stručno vođenog vježbanja, čime se željelo naglasiti kako problem debljine nije samo u povećanom unošenju kalorija hranom, već i u nedovoljnom provođenju tjelovježbe. Uz jutarnja vježbanja organizirane su i rekreacijske šetnje s demonstracijom vježbi razgibavanja, čime se željela poslati jasna poruka kako valja mijenjati navike i na taj način se boriti protiv epidemije debljine.

Ivana Budisavljević, dr. med.
Klinički bolnički centar Rijeka